

TARBIYA DARSLARIDA O'QUVCHILARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Nurullayeva Mehriniso Ilhomjon qizi

Guliston davlat pedagogika instituti magistri

E-mail: lolajabbarova@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada tarbiyaviy darslarning o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishdagi o'rni yoritilgan. Interfaol metodlar, texnologik vositalar, tarixiy-madaniy tadbirlar va o'qituvchining shaxsiy namunasi asosida olib borilgan tajribalar natijasida milliy g'urur, sadoqat, fidoyilik va ijtimoiy mas'uliyat tuyg'ulari qanday rivojlanishi ko'rsatib berilgan. Tadqiqotda amaliy misollar, statistik natijalar hamda ota-ona va jamiyat bilan hamkorlikning ahamiyati ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: vatanparvarlik, tarbiyaviy darslar, interfaol metodlar, milliy qadriyatlar, texnologik vositalar, fuqarolik pozitsiyasi, ta'lim-tarbiya.

Аннотация. В статье рассматривается роль воспитательных занятий в формировании чувства патриотизма у учащихся. Показано, как такие методы, как интерактивные технологии, мультимедийные средства, историко-культурные мероприятия и личный пример учителя способствуют развитию национальной гордости, преданности Родине и социальной ответственности. В исследовании также подчёркивается важность сотрудничества с родителями и обществом, приводятся практические примеры и статистические данные.

Ключевые слова: патриотизм, воспитательные занятия, интерактивные методы, национальные ценности, технологические средства, гражданская позиция, образование и воспитание.

Annotation. This article explores the role of educational activities in fostering patriotism among students. It demonstrates how interactive methods, technological tools, cultural events, and the teacher's personal example contribute to the development of national pride, loyalty, and social responsibility. The research includes practical cases, statistical evidence, and emphasizes the importance of cooperation with parents and the community.

Key words: patriotism, educational lessons, interactive methods, national values, technological tools, civic position, education and upbringing.

KIRISH

Bugungi kunda globallashuv, madaniy axborot oqimi va texnologik taraqqiyot sharoitida milliy g'oya va qadriyatlarning yosh avlod qalbida mustahkam o'rin egallashi tobora muhim bo'lib bormoqda. Ayniqsa, yoshlarning ongida mustaqil davlatga sadoqat, milliy g'urur, o'zlikni anglash kabi tuyg'ularni shakllantirish ta'lim va tarbiya tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda tarbiyaviy darslar alohida ahamiyat kasb etadi, chunki aynan tarbiya mashg'ulotlarida o'quvchilarning axloqiy, ijtimoiy va ma'naviy qarashlari asoslanadi, ularda shaxsiy va fuqarolik pozitsiyasi

shakllanadi. Vatanparvarlik — bu nafaqat yurtni sevish, balki uni asrash, rivojlantirishga hissa qo‘shish, tarixiy va madaniy merosni qadrlash, ota-bobolar an’anasiga hurmat bilan qarashdir. O‘zlikni anglash va milliy identitetni mustahkamlashning negizi aynan bolalikdan, maktab davridan boshlanadi. Shu bois maktabdagi tarbiyaviy faoliyatda vatanparvarlik g‘oyasi markaziy o‘rinda turishi lozim. Tarbiya darslari o‘quvchilarning ongiga Vatan, bayroq, til, tarix kabi tushunchalarni chuqur singdirish, ularni o‘z xalqiga xizmat qilishga, el-yurt uchun fidoyilik ko‘rsatishga undash imkonini beradi. Bugungi yosh avlod tezkor axborot oqimi va chetdan kirib kelayotgan turli mafkuraviy ta’sirlarga duch kelmoqda. Ularni bunday salbiy ta’sirlardan himoya qilish, mustahkam hayotiy pozitsiyaga ega bo‘lgan, ongli, g‘ururli, fidoyi va o‘zligini anglagan shaxs sifatida tarbiyalashda maktab tarbiyasi va ayniqsa, tarbiyaviy darslar o‘ta muhim o‘rin tutadi. Bu darslar orqali o‘quvchilarda o‘z fikrini erkin bayon etish, o‘z qarashlarini himoya qilish, munosib fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish imkoniyati yaratiladi. Bundan tashqari, vatanparvarlik ruhidagi tarbiya o‘quvchilarni milliy birdamlik, ijtimoiy hamjihatlik, bag‘rikenglik va mehnatsevarlik ruhida tarbiyalashda ham beqiyos ahamiyatga ega. Tarbiyaviy darslar orqali amalga oshirilayotgan faoliyat – nafaqat nazariy bilim berish, balki amaliy, hissiy, estetik tarbiya orqali o‘quvchilar ongida mustahkam hayotiy qarashlarni shakllantirish vositasidir.

TADQIQOT METADOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda kuzatuv, suhbat, hujjatlarni tahlil qilish, ta’limiy tajriba va ilg‘or pedagogik amaliyotlarni o‘rganisah metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, o‘quvchilar bilan olib borilgan suhbatlar, tarbiyaviy mashg‘ulotlarda qo‘llanilgan interfaol uslublar va tarbiyaviy tadbirlarning mazmuni tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tarbiyaviy darslar o‘quvchilarda vatanparvarlik ruhini shakllantirishda asosiy platforma sifatida xizmat qiladi. Ushbu jarayonda milliy qadriyatlar, tarixiy xotira, madaniyat, badiiy san’at va interfaol yondashuvlar birgalikda ishlaydi. Natijada, bu darslar o‘quvchilarning bilimini boyitish bilan birga, ularning hissiy va axloqiy salohiyatini ham rivojlantiradi. Jarayon nafaqat faktlardan foydalanadi, balki hissiyotlar va motivatsiyani uyg‘otadi. Amaliy tajribalar shuni ko‘rsatdiki, drama, rolli o‘yin va tarixiy dramatisatsiya kabi metodlar o‘quvchilarda hissiy va kognitiv faollikni oshiradi. O‘quvchilar tarixiy voqealarni sahnalashtirayotganda, ular bu voqealarni o‘z tajribasi orqali qayta kechiradi va natijada vatanparvarlik tuyg‘usi mustahkamlanadi. Bu interfaol usullar o‘quvchilarni umumiy darsdan ko‘ra chuqurroq voqelik bilan bog‘laydi.

Guruh ishlari, muhokamalarda ishtirok etish o‘quvchilarning fikrini aniq bayon qilish, muloqot qilish va jamoada faol qatnashish ko‘nikmalarini oshiradi. Bunday

metodlar ular orasida fikr erkinligi va hurmatni shakllantiradi. Bu esa ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik pozitsiyasini rivojlantiradi. Tarixiy joylarga ekskursionlar tadbirlari o'quvchilarning tarixga bo'lgan hurmatini kuchaytiradi. Masalan, 1-mart – Xotira va qadrlash kuni, 9-may – Xotira va qadrlash kuni kabi tarixiy voqealarni eslash tadbirlari orqali ular milliy hamdardlik va o'zga xalqlarga nisbatan hurmat tuyg'usini chuqurroq his qiladi. Statistika natijalar shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar qo'llanganda o'quvchilarning milliy g'ururi va vatanparvarlikka bo'lgan munosabati 80 % gacha keskin oshgan. Ular o'z fikrlarini erkin ifodalay boshlagan, ijtimoiy mas'uliyat izlashi kuchaygan. Ota-onalar fikricha, o'quvchilarning uyda o'qilgan mavzular haqida suhbatlari faollashgan va milliy qadriyatlar asosida tarbiyalanishlari yaxshilangan. Pedagoglarning tajribasiga ko'ra, interfaol metodlardan foydalangan darslar diqqatni samarali jalb qilgan, dars jarayonini qiziqarli va hissiy ifodalarga boy qilgan. Ularning fikricha, bunday darslar o'quvchilarning o'quv-faoliyatiga qiziqishini sezilarli darajada oshirgan.

Videolar, multimedia adabiyot, 3D ekspozitsiyalar kabi texnologik vositalarni qo'llash ham vatanparvarlik tuyg'usini ko'tarishda muhim ahamiyat kasb etgan. O'quvchilarning tarixiy va madaniy bilimlari testda aniqligi 25 % ga oshgan, bu esa bilim va anglashning mustahkamligini ko'rsatadi. Eksperimental dasturlar doirasida o'tilgan so'rovnomalar o'quvchilarning milliy identifikatsiya darajasini 20–30 % ga oshirganini ko'rsatdi. Bu ularning o'z vataniga, tarixiga, tiliga sadoqatni chuqur his qilishlari bilan tahlil qilindi. O'qituvchilar namunasi tarbiya jarayonida muhim edi: ularning o'rgatuvchi, millatga sadoqatli va vatanparvar bo'lishini o'quvchilar kuzatadi va taqlid qiladi. Oqibatda bu yoshlarning ham shunday fazilatlarni o'zida rivojlantirishiga olib keldi. Tajriba davomida erkak va ayol o'quvchilar o'rtasida ba'zi farqlar kuzatildi. Qizlar milliy adabiyot va madaniyatga qiziqqan bo'lsa, o'g'il bolalar ko'proq sport va sayohatlar orqali vatanparvarlikka yo'l ochdi. Bu holat kutilgan bo'lsa-da, pedagogik metodlarni alohida moslashtirish zaruratini ko'rsatadi. Natijalar shuni isbotladiki, integratsiyalangan tarbiya metodlari (dramatizatsiya + tadbirlar + interfaol metodlar + texnologiya + ota-ona/jamoatchilik ishtiroki) vatanparvarlik ruhini shakllantirishda eng samarali ta'sir ko'rsatadi. Bunday yondashuv yoshlarni o'z vataniga sodiq, ijtimoiy mas'uliyatli shaxslar sifatida yetishtirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Tarbiyaviy darslar o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda beqiyos tarbiyaviy ahamiyatga ega. Bu darslar orqali yoshlar milliy qadriyatlar, tarixiy xotira, davlat ramzlari va ajdodlar merosiga hurmat bilan qarashni o'rganadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, interfaol metodlar, texnologik vositalar, tarixiy-madaniy ekskursionlar,

milliy bayramlar asosidagi tadbirlar, hamkorlikka asoslangan loyihalar va o‘qituvchining shaxsiy namunasi o‘quvchilar qalbida Vatanga sadoqat, g‘urur, fidoyilik kabi fazilatlarni uyg‘otishda samarali bo‘lib xizmat qiladi. Shuningdek, tarbiyaviy faoliyatda ijtimoiy muhit, ota-onalar, mahalla va maktab hamkorligi, ta‘lim mazmunining milliy g‘oyalar bilan uyg‘unligi vatanparvarlik ruhining barqaror shakllanishini ta‘minlaydi. Maktabda olib borilayotgan tarbiyaviy ishlarga tizimli, zamonaviy va metodik yondashuv orqali yurtparvar, g‘ururli va ijtimoiy mas‘uliyatli shaxsni kamol toptirish mumkin. Kelajakda bu yo‘nalishdagi metodik tajribalarni yanada boyitish, tarbiyaviy darslar sifatini oshirish hamda yoshlarning qiziqishlari asosida mos yondashuvlarni ishlab chiqish dolzarb vazifa bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Abdisheribov, S., Yo‘Ldosheva, M., & Jumayeva, M. (2022). Implementing creative writing in English language teaching classrooms. *Science and innovation*, 1(B8), 1343-1347.
2. Avliyoqulov A. Modul tizimi va pedagogik texnologiya. – Ma‘ruzalar matni.
3. Azizxo‘jaeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2003.
4. Furkatovna, A. S. (2025). Boshlang'ich ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar asosida matematika darsini tashkil etish. *Fan va Tadqiqot Samaralari*, 2(3), 67-74.
5. Ibragimov A.A. Tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Fan, 2012.
6. Ibroximjon, M., & Mukarrama, J. (2022). Hozirgi kun yoshlarini ijtimoiy munosabatlarga kirishishida chet tillarini o'rgatilishi va uning ahamiyati. *Involta Scientific Journal*, 1 (5), 178-182.
7. Jumayeva, M. (2022). Islom ma‘rifatining ta‘lim-tarbiya sivilizatsiyasiga ta‘siri. *Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture*, 2 (8), 41–44. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/ejsspc/article/view/3419>.
8. Jumayeva, M. (2024). Organizing primary education process on the base of international experiences and developing critical and creative thinking. *Science and innovation*, 3(B4), 73-75.
9. Jumayeva, M. B. (2025). Use of educational methods in pedagogy. *Икро журнал*, 14(02), 168-174.
10. Jumayeva, M. (2022). Uyg‘onish davri allomalarining pedagogika va ta‘limtarbiyaga o‘zgacha yondashuv asosidagi qarashlari tahlili. *Science and innovation*, 1(B5), 26-29.
11. Yuldashev J.G‘., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2004.